

ABRAHÁM – ČLOVĚK NA CESTĚ

Petr Chalupa

Abrahám se jako polokočovník pohyboval z místa na místo. Podle První knihy Mojžíšovy propojují jeho cesty prvopočátky lidského rodu s dějinami Izraele. Abrahám je při svém putování známý svou poslušností vůči Božímu slovu. Jeho životní pouť za naplněním zaslíbení není však jen strmým výstupem vzhůru, ale patří k ní také období slabosti. V mnoha ohledech může pro nás být postava Abraháma inspirativní.

**DOC. PETR
CHALUPA, TH.D.**

Docent biblických věd Starého a Nového zákona, Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, exegeze Starého zákona, vzájemný vztah diachronních a synchronních metod při výkladu biblického textu. Je ředitelem Českého katolického biblického díla.

Způsob života

Kdo jiný by měl zvat na cesty katecheze než právě Abrahám, který je v povědomí mnoha lidí vzorem člověka, který se vydal na cestu podle Hospodinova pokynu. Pokusíme se v některých vyprávěních o Abrahámovi v První knize Mojžíšově (Gn 11,27–25,11) hledat význam Abrahámových přesunů z místa na místo. K jeho způsobu života lze říci: „Tento praotec je vylíčen jako polokočovník, procházející při svém putování různými územími, která budou jednou náležet jeho potomstvu, a navazující přitom styky s tamními obyvateli. Biblický text vypráví jednak o událostech, které se odehrávají uvnitř jeho rodiny, včetně těžkostí se ženami, syny a příbuznými (Sárou, Hagar, Izmaelem, Izákem a Lotem), jednak o jeho přátelských i nepřátelských vztazích k cizincům, zejména králům a knížatům (v Egyptě, Geraru, v Kanaánu). Přitom je Abrahám neustále veden Bohem, který se mu zjevuje, hovoří k němu a činně do jeho života zasahuje.“¹

Abrahám v První knize Mojžíšově

K porozumění určitému úseku biblického textu je důležité uvědomit si, co mu předchází a co za ním následuje. Z hlediska umístění Abrahámových příběhů v První knize Mojžíšově bychom si mohli nejprve uvědomit, že tato vyprávění uzavírají takzvané pradějiny (Gn 1–11), které v předchozím textu vedly jednou k vyhnání (prvních lidí z Boží zahrady) a podruhé k zničení (takřka všeho potopou). Abrahámovy osudy uvozují zároveň dějiny vyvoleného národa, který v praotcích Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi vidí svůj původ. Tento lid je podle svědectví následujících starozákonních spisů stále na cestě dějinami, podobně jako jeho praotcové.

„Hospodin řekl Abramovi: Vyjdi ze své země, ze svého příbuzenstva a ze svého otcovského domu do země, kterou ti ukážu. Udělám z tebe veliký národ a požehnám ti, oslavím tvé jméno a budeš požehnaním. Požehnám těm, kdo ti budou žehnat, a proklejí ty, kdo tě budou proklínat. V tobě budou požehnána všechna pokolení země. Abram se vydal na cestu, jak mu řekl Hospodin, a s ním šel i Lot.“

První verše dvanácté kapitoly První knihy Mojžíšovy (Gn 12, 1–4a) jsou určitým programem následujících vyprávění, programem v podobě slavnostního zaslíbení, které Bůh dává Abramovi² o zaslíbené zemi a potomstvu. Verše 1 až 3 jsou pojátkem mezi takzvanými pradějiny (Gn 1–11) a dějinami předků Izraele. Abramova rodina se objevuje ve spojitosti s předcházejícími postavami, ale je rovněž propojena se

všemi národy země (srov. Gn 10). Tato rodina umožňuje naplňovat Boží záměry s celým světem. Povolání Abrama můžeme proto chápat jako Boží odpověď na dilema způsobené hříchem a zlem, které prostoupily celé lidstvo.³ Bůh Abrama doprovází z místa na místo, je pánem jeho života, vyzývá ho k další cestě navzdory všem mezím – vždyť má být požehnáním pro všechny národy. Autor textu propojil zaslíbení s příkazem odejít. Tak se mu podařilo nastínit pojetí dějin, podle kterého směřuje Boží jednání od pradějin přes praotce a izraelský národ až k cíli, jímž jsou všechna pokolení země.

První přesun

Nejprve se Abram se svou ženou vydává na cestu jako součást rodinného klanu svého otce. Jeho situace je velmi zvláštní, zejména co se týče jeho manželky: „Sáraj byla neplodná, neměla děti“ (Gn 11,30). Takový stav není zrovna slibným začátkem rodinného života. Jeho popis je však těsně spojen se dvěma místy, která představují výchozí a cílový bod první Abramovy cesty: „společně vyšli z Uru Chaldejců... přišli až do Charanu“ (Gn 11,31n). V Charanu se Abram sice na čas usadil, ale konečný cíl jeho putování byl jinde, jak se vzápětí dozvídáme. V pozadí itineráře – Ur Chaldejců – Charan – Kanaán – je pravděpodobně skryta pobídka k návratu z babylonského zajetí, tedy k cestě v Abramových stopách.⁴

Vyjítí na Boží pokyn

Do Kanaánu nasměřuje Abrama Boží příkaz: „Vyjdi ze své země, ze svého příbuzenstva a ze svého otcovského domu do země, kterou ti ukážu“ (Gn 12,1). Zde se poprvé v První knize Mojžíšově vydává někdo na cestu, a nejde přitom o vyhnání či omezení (jak tomu bylo u Adama, Kaina či obyvatel Babylonu). Vyjítí je odpovědí na Boží příkaz a zvyrazňuje změnu místa jako základní Abramovu zkušenost.

Současný židovský učenec J. Sacks vnímá příkaz daný Abramovi v pozoruhodných souvislostech s názory některých svých soukmenovců: „Podle Marxe je člověk plně v moci své ekonomické situace. Ve starověku se majetek odvozoval od vlastnictví půdy. Proto řekl Bůh Avrahamovi:⁵ Odejdi ze své země. Spinoza vše přisuzoval vrozeným instinktům, proto Bůh řekl Avrahamovi: Odejdi ze svého rodiště. Podle Freuda nás ovládá náš vztah k otci, proto řekl Bůh Avrahamovi: Odejdi ze svého otcovského domu.“⁶

Nápadným rysem je neurčitost cesty, na kterou se vydává. Je jasné, co Abram opouští, jeho cílem je však země, kterou mu Bůh teprve ukáže. Slovní spojení „ze své země“ může znamenat opuštění dosavadního vědomí o sobě ve prospěch toho, co je zatím charakterizováno jen svou odlišností.

Můžeme se tázat, zda Abram znal cíl své cesty. Jeden z židovských učenců, Ramban,⁷ připouští, že Abram mohl vědět o Kanaánu jako cíli své cesty, neboť už jeho otec vykročil tímto směrem, cesta však byla přerušena jeho smrtí (Gn 11,31). Tentýž židovský učenec nevyklučuje ovšem ani druhou

možnost: Abram neznal cíl své cesty. K textu – „do země, kterou ti ukážu“ – píše: Putoval bezcílně od národa k národu a od království ke království, než došel do Kanaánu, kde mu Bůh řekl: „Tvému potomstvu dám tuto zemi“ (Gn 12,7). Tak se naplnila slova „do země, kterou ti ukážu“. Proto se v ní usadil... Předtím nevěděl, že příkazem byla míněna tato země... Proto také řekl později Abimelekovi: „Bůh mne nechal bloudit po odchodu z otcovského domu“ (Gn 20,13). Skutečně se totiž pohyboval jako ztracená ovce. Podle tohoto názoru putoval Abram z místa na místo, než se mu Hospodin zjevil. Na místě zjevení „vystavěl oltář Hospodinu“ (Gn 12,7). Ramban zaslechl v textu – „Bůh mne nechal bloudit“ – veden stejným slovesem v hebrejštině („bloudit“) ozvěnu 119. žalmu: „Bloudím jako ztracená ovce, hledě svého služebníka“ (Ž 119,176). Žalmista si nařká na hrozivou nejistotu. Jeho cesta nemá žádný jasný obrys; ale jeho nářek nutí nepřítomného Pastýře, aby se setkal se svou ztracenou ovčí. Dezorientovaný žalmista si uchováva smysl pro vztah, který trvá i za nepřítomnosti partnera: v závěru svého výroku tvrdí, že na Hospodinovy předpisy nezapomněl (Ž 119,176).⁸

Cesta za splněním zaslíbení

Abram se má vzdát svého místa. Přichází do různých prostředí, která poznává a opouští. Jeho putování je těsně propojeno s očekáváním dítěte, které se mu má narodit. „Ale Sára, jeho manželka, mu nedává žádného syna. Zaslíbení, že se má stát velkým národem, se opírá o slib, že se praotci narodí syn (Gn 17,15–22; 18,9–16). Musí však projít dlouhou cestou až k narození dítěte, o kterém se vypravuje teprve v kap. 21,1–7.“⁹

„Do prázdnoty Sárajiny neplodnosti zaznívá náhle Hospodinovo slovo; na počátku to bylo slovo tvořící vesmír, nyní je to slovo tvořící dějiny. Bez jakéhokoli uvedení, bez upřesnění místa a času toto slovo sestupuje a působí zlom v lidských dějinách. Jde o příkaz bez vysvětlování: Abram má zpřetrhat všechna, i ta nejpevnější pouta, kterými je vázán, a nastoupit cestu, předznamenávající velký exodus jeho potomků. Přitom je odkázán pouze na naději, že daný příslib dojde svého naplnění: místo země, z níž odchází, mu Hospodin ukáže jinou.“¹⁰

Další z významných židovských učenců, Raši,¹¹ vykládá příkaz „vyjdi“ takto: „Vydej se na cestu pro své vlastní dobro. Tam, kam tě posílám, tě učiním velkým národem, zde si nezasloužíš mít děti. Někdy musíme pro budoucnost obětovat minulost. Bůh naznačoval Avrahamovi, že to, co se mu může nyní zdát jako oběť, s odstupem obětí není. Avraham se musel vzdát věcí, které pro každého znamenají hodně. Země, rodiště, otcovského domu. Z míst, kam náležel, musel cestovat do neznáma. Takový skok do tmy vyžaduje víru. V Avrahamově případě nikoli víru ve zřetelnou, uchopitelnou sílu, ale v hlas neviditelného Boha. Nakonec však Avraham pochopil, že dosáhl něčeho, čeho by jinak dosáhnout nemohl. Stal se otcem nového národa, jehož velikost spočívá právě ve schopnosti žít v souladu s tímto hlasem a stvořit něco nového v lidské historii.“¹²

Abramovo sestupování a vystupování

Z Kanaánu, kde nastal nesnesitelný hlad, Abram doslova „sestoupil“ do Egypta. Při tomto sestupování nejde však jen o rozdíl nadmořské výšky (Egypt se nachází v nižší nadmořské výšce než Kanaán), ale o pohyb do oblasti, která může ohrožovat, i když zároveň zachraňuje před smrtí hladem (Gn 12,10–20).

Sestoupit do Egypta má jinak ve Starém zákoně pozitivní význam, např. při cestě Jakubových synů do Egypta, kde mají nakoupit obilí (Gn 42–46), popř. přijmout Josefovo pozvání k přesídlení. Když se staříčkový Jakub zdráhá přijmout toto pozvání, povzbuzuje ho sám Hospodin: „Neboj se sestoupit do Egypta. Učiním tě tam velikým národem. Já sestoupím do Egypta s tebou a já tě také určitě vyvedu (v hebrejštině doslova: určitě nechám vystoupit)“ (Gn 46,3n).

V každé době patří hlad k elementárnímu ohrožení člověka. Lidé z ohrožených oblastí utíkají do bohatších zemí. Cenou,

kterou musí zaplatit za svou záchranu před smrtí hladem, bývá útlak, zotročení, vykořisťování. Hladovějící jsou ochotni, jak vidíme u Abrama, dát všechno, aby unikli hladu. Zde však jde o víc: Jestliže Abram v první zkoušce víry obstál (Gn 12,1–9), pak v této propadl (Gn 12,10–20). Abram zde ještě nemá pozdější sílu víry (jako v Gn 22), postrádá bezpodmínečnou důvěru v Boha, který slibuje potomstvo, zemi a požehnání. Hlad, strach ze smrti, k tomu lákavé nabídky pohané mocnosti zaslepují otce víry a potlačují jeho poslušnost, která z víry vyplývá.

Na začátku 12. kapitoly Genese (Gn 12,1–9) je velmi působivá Abramova poslušnost a jeho příkladná víra, když za sebou strhává všechny mosty a jde vstříc nejisté budoucnosti s důvěrou v Boží vedení. Jsme ovšem zklamáni, když čteme následující příběh (Gn 12,10–20): Bohem povoláný nositel požehnání a naděje pro nové lidstvo se pod vlivem hladu a nejistoty života v Kanaánu vzdává Božího vedení. Abram utíká do Egypta, do náruče pohané mocnosti, jež mu, zdá se, nabízí větší jistotu než povolávající Bůh. Navíc vydá svou ženu Saraj do nebezpečí, aby si tak zachránil život. Tato epizoda je jedním z biblických příběhů o pokušení a přezkoušení, které ukazují, „co je v člověku“ (J 2,25). Tyto události jsou kontrastem k předcházející Abramově poslušnosti (Gn 12,1–9).

Církev se při hlásání a vyučování vyhýbá tomuto pohoršlivému příběhu velkým obloukem. Vypuštění tohoto rušivého příběhu však přehlídí, co je radostným poselstvím celé Bible: že totiž Bůh navzdory selhání povolání a navzdory lidské vině dosahuje svých cílů. Je přitom také velmi jasně řečeno, že v dějinách spásy nemá při překonávání ničivých sil rozhodující význam lidská ctnost, ale Boží milost a jeho milosrdenství. Má být také zřejmé: Boží vyvolení je a zůstává čistě milostí, nezaslouženým darem. Radostným poselstvím přitom zůstává, že Abramovo pohoršlivé jednání nemůže zrušit Boží věrnost. Navzdory lidské nevěrnosti Bůh věrně naplňuje svá spásná zaslíbení.

Abram, kterého se Bůh ujímá, je obrazem pro pozdější záchranu Jakubových potomků z Egypta. Abram zde sám na sobě zakouší základní vyznání Izraele: „Naším Bohem je přece Hospodin. On nás i naše otce vyvedl (v hebrejštině doslova: nechal vystoupit) z egyptské země, z domu otroctví“ (Joz 24,17).

Do zaslíbené země Abram vždy doslova „vystupoval“, jak správně převádí Český ekumenický překlad: „I vystoupil Abram z Egypta se svou ženou a se vším, co měl, do Negebu...“ (Gn 13,1).

Nejtěžší cesta

Zakoušení nejistoty je podstatou první Abramovy zkoušky. Daleko zřetelnější je tajemství jeho poslední zkoušky, kdy se příkaz „jdi“ (Gn 22,2) týká obětování Izáka. Abrahám má Hospodinu obětovat svého jediného syna na jedné z hor. Tři dny putuje k místu, „o němž mu Bůh řekl“ (Gn 22,3). Jaké je to místo? Proč Bůh neuvede název toho místa? Proč zase taková neurčitost příkazu?

Abrahámův život je orámován cestami, které jsou zkouškami nejistoty, při nichž poznává, co mu ještě bude ukázáno nebo řečeno.¹³

Abrahám v Novém zákoně

V Novém zákoně je Abrahám považován za otce víry (Ř 4,1–5; Ga 3,6–9), protože opustil vše na Boží výzvu a odebral se do země, kterou mu Bůh chtěl ukázat. Věřil zaslíbení země i potomstva a byl ochoten dát Bohu svého syna (Gn 22). Abrahámová víra je svou ryzností a bezvýhradností vzorem pro věřící všech dob (srov. Ř 4). „Správně rozumí jen ten, kdo vidí, co je na této postavě podstatné: uslyšel oslovení a šel za ním. Tím, že za ním šel, získal budoucnost, která mu byla zaslíbena.“¹⁴

Abramova reakce na Boží výzvu a jeho putování se stalo symbolem, kterým se inspirovaly celé následující generace. List Židům oslavuje Abrahámovu a Sářinu cestu víry, ale poukazuje také na neukončenost této cesty (Žd 6,8–16). Jejich putování se stává příkladem víry a důvěry v zaslíbení, jejichž naplnění se nedožijí (srov. Sk 7,2–5). Životní pouť Abraháma a Sárý se stala metaforou křesťanského života – cestou k definitivnímu naplnění života dosažením zaslíbené budoucnosti.¹⁵

Abrahám a my

Pro Židy se Abrahám stal postavou, s níž se mohli ztotožnit ve vyhnanství nebo v rozptýlení mezi jinými národy. Vztah k Hospodinu lze prožívat, ať už se člověk nachází v Babylónii či v Egyptě.¹⁶ V této souvislosti můžeme porozumět tomu, co se míní slovním spojením „Hospodinova cesta“ v Božím výroku o Abrahámovi: „Vyvolil jsem si ho, aby přikázal svým synům a svému rodu po sobě zachovávat Hospodinovu cestu...“ (Gn 18,19).

Zejména příběh o Abramově sestoupení do Egypta a o jeho selhání vypadá nejprve velmi negativně. Musíme ho však brát v souvislosti se všemi jeho osudy, v souvislosti celého Starého i Nového zákona. Znamená pak varování věřícím všech dob, aby si nebyli svou vírou příliš jisti. Víra není nějaká mravní vlastnost, která lpí na člověku, ale síla, kterou člověk má, jen pokud je ve spojení s Bohem a Bůh ho vede životní cestou. Příběh je však také útěšným poselstvím o tom, že to je Bůh, který má v rukou náš život a svým řízením zaručuje, že nezůstaneme v hříchu a ztraceni. Tento příběh nás učí, že nakonec je věrný a spolehlivý jedině Bůh. Učí nás také tomu, „že nezáleží na tom, kdo chce, ani na tom, kdo se namáhá, ale na Bohu, který se smilovává“ (Ř 9,16).

Ve všech dobách mohou být lidé na útěku před skutečností, před svou odpovědností za druhé, před Boží pravdou. Také dnes může být mnoho důvodů k útěku: hlad, strach, utrpení, bezpráví, smrt, nevyřešené problémy všeho druhu, nedůvěra vůči Bohu a lidem. I dnes se nabízí mnoho alternativ vzhledem k Bohu, k jeho slovu a jeho zaslíbením. Jdeme-li však životem jiným směrem, než ukazují Boží výzvy, můžeme škodit sami sobě i druhým lidem. Ničíme pak všechny hodnoty, které nám Bůh svěřil. Pohybem mimo Boží slovo připravujeme zklamání mnoha lidem, kteří se na nás dívají jako na věřící. A můžeme být jako Abrahám zahanbeni velkorysostí pohanů. Proto se vždy znovu musíme otevírat Božímu záchrannému programu, který se nám nabízí v Kristu a jeho církvi. Také my pak zakusíme osvobozující Boží moc, která se v nás chce projevit a která i z našeho selhání činí „šťastnou vinu“, protože naše hříchy přitahují Boží slitování a dobrotu.

Z tohoto radostného poselství žil Abrahám a žijeme my všichni, kteří nejsme lepší než on. Jeho i naše selhání způsobují, že lépe chápeme evangelium, radostné poselství o milujícím a odpouštějícím Bohu, který je větší než naše hříchy. Abrahámovým putováním nás Bůh vyzývá, abychom se v různém smyslu dali do pohybu od toho, na čem jsme závislí. Máme jít s důvěrou v jeho zaslíbení. Cílem naší cesty není nic menšího než dosažení cíle, kterým je On sám.¹⁷

Poznámky:

- 1 Viz *Pentateuch, Český katolický překlad*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 64.
- 2 Jméno Abram, v širší podobě Abrahám, je doloženo ve tvaru *abiramu* rovněž v akadských textech. Srov. SCHARBERT, J. *Genesis 1–11*, Die Neue Echter Bibel, Altes Testament. Würzburg: Echter, 2. vyd., 1985, s. 118.
- 3 Srov. DUBOVSKÝ, P. *Genesis. Komentáře k Starému zákonu*, I. svazek. Trnava: Dobrá kniha, 2008, s. 332.
- 4 Srov. *Pentateuch*, s. 63.
- 5 V hebrejštině se jméno praotce vyslovuje takto.
- 6 Viz SACKS, J. *O svobodě a náboženství. Třicet šest zamyšlení rabína Sackse nad věčně živými tématy biblických příběhů*. Praha: P3K, 2005, s. 30.
- 7 Rabi Moše ben Nachman (také Nachmanides nebo iniciálami Ramban), španělský židovský komentátor biblických textů i talmudu (1194 – 1270).
- 8 Citováno podle ZORNBERG, A. G. *The Beginning of Desire: Reflexions on Genesis*. New York: Doubleday, 1995, s. 75.
- 9 Viz WESTERMANN, C. *Tisíc let a jeden den: církev čte Starý zákon*. Praha: Kalich, 1983, s. 25.
- 10 Viz *Pentateuch*, s. 64.
- 11 Raši neboli rabi Šlomo ben Jicchak (1040 – 1105) studoval v Německu a působil pak v rodné Francii.
- 12 Viz SACKS, J. *O svobodě a náboženství*, s. 32.

- 13 Srov. ZORNBERG, A. G. *The Beginning of Desire: Reflexions on Genesis*. New York : Doubleday, 1995, s. 74 – 76.
 14 Viz WESTERMANN, C. *Tisíc let a jeden den*, s. 29.
 15 Srov. DUBOVSKÝ, P. *Genesis*. Komentáře k Starému zákonu, I. svazek. Trnava : Dobrá kniha, 2008, s. 334.

- 16 Srov. LANG, M. „Abraham“. In F. KOGLER (vyd.), *Herders Neues Bibellexikon*. Freiburg : Herder, 2008, s. 6.
 17 Srov. WAHL, O. Flucht eines Berufenen (Gen 12,10–20). In M. GÖRG (vyd.). *Die Väter Israels: Beiträge zur Theologie der Patriarchenüberlieferungen im Alten Testament*. Stuttgart : Katholisches Bibelwerk, 1989, s. 343 – 359.

Abraham – der Mensch auf dem Weg

Abstrakt: Abraham bewegte sich als Seminomade von einem Wohnplatz zum anderen. Nach dem Buch Genesis verbindet sein Schicksal die Ursprünge der Menschheit (Gen 1–11) mit der Geschichte Israels. Abraham ist bekannt durch sein Wandern im Gehorsam gegenüber dem Wort Gottes (Gen 12,1–9). Sein auf die Erfüllung der Verheißungen gerichteter Lebensweg ist jedoch kein steiler Aufstieg, er kennt auch Zeiträume der Schwachheit (Gen 12,10–20). Die Gestalt Abrahams kann uns inspirieren in vielen Beziehungen.

CESTY KATECHEZE

Ludvík Dřímál

Po Druhém vatikánském sněmu došlo k obnově chápání identity a smyslu katecheze. Je chápána jako služba Božímu slovu a výchova víry, která se uskutečňuje v křesťanském společenství. Naše křesťanská společenství jsou velmi rozmanitá. Proto dnes nehovoříme o jednom univerzálním způsobu katechizace, ale spíše o cestách katecheze, které mají společný cíl. Biblickým obrazem katecheze, chápáné jako cesta, může být i příběh emauzských učedníků.

Úvodem

Způsob chápání i realizace katecheze v církvi, uplatňovaný po staletí, sahá svými kořeny až do dějin vyvoleného národa. V lidu Izraele, který tábořil na sinajské poušti a který později v Kanaánu pravidelně docházel na svá posvátná místa, přetrvávalo živé vědomí povinnosti tradovat nepřetržitě z generace na generaci dědictví víry otců. Tento závazek je připomínán např. v žalmu 78,3–8. Tradování zděděného obsahu víry bylo uskutečňováno rozličným způsobem, podle společenského postavení a role těch, kteří byli za výchovu ve víře odpovědní. Tento úkol se týkal především rodiny. Je celkem logické, že rozhodující úlohu hrál příklad života rodičů, doplňovaný přímým poučováním. Poněvadž obsah víry Izraele byl od počátku výrazně tvořen Božím ponaučením a příkazy (srov. Ex 19 násl.), spočívala jedna z nejdůležitějších úloh otce rodiny v tom, že vštěpoval Boží příkazy svým synům (Dt 6,6–7). Účelem opakované recitace textů víry (Dt 6,7–9) zdaleka nebylo pouze jejich vštípení do paměti, ale mnohem více jejich meditování, pronikání do textu a v neposlední řadě probuzení či obnova touhy a ochoty nechat se zcela proniknout a naplnit Hospodinovými zaslíbeními i příkazy.¹

Boží lid Nového zákona – církev – chápe v dnešní době identitu katecheze na základě nového pohledu na Boží slovo i víru.² Ta se týká věcí, které nevlastníme, a neměla by zabřednout do nehybnosti, ale spíše se stát poutí jako u Abraháma.³ Církev si též lépe uvědomuje, že člověk v současné době je emancipovaný a mimořádně citlivý na svou svobodu. Jestliže přijímá něco, co se mu předkládá, pak většinou ne hlavně nebo dokonce jen proto, že za tím stojí autorita.

V této souvislosti neudiví, že mezi biblické obrazy a východiska pro chápání identity katecheze není řazena pouze známá tzv. „horská řeč“ Ježíšova (Mt 5,1 – 7,28), ale též jeho doprovod učedníků, kteří míří do Emauz.⁴

O čem to spolu rozmlouváte? (srov. L 24,13–24)

Pravděpodobný důvod, proč se emauzský příběh jeví tak aktuální, spočívá v tom, že nezřídka odpovídá duchovní situaci těch, ke kterým jsme posláni (nebo snad někdy i nás samých?). Vžít se do obou učedníků není příliš obtížné: zmocnila se jich sklíčenost a beznaděj kvůli tomu, jak skončila jejich etapa života s Ježíšem. Poznali jej zblízka a soužití s ním v nich probudilo ty nejlepší naděje: „prorok mocný slovem i skutkem před Bohem i všemi lidmi...“ (L 24, 19); zdálo se, že on je ten, který má vykoupit Izrael. Všechna jejich očekávání pohřbila smrt na kříži. Bylo naprosto logické, že cítili zmar, frustraci. Právě proto, že byli Ježíšem předtím tak nadšeni, cítili nyní tak silně zklamání a hořkost z toho, jak to všechno skončilo. To je vedlo k tomu, aby opustili společný život, své dosavadní společenství, přestože v něm někteří začali říkat, že prý viděli Ježíše živého. Tito dva učedníci nemohou uvěřit řečem žen (L 24,22–23).⁵

Představme si pokus porovnat tyto muže s dospělými věřícími v našich farnostech. Na první pohled toho moc společného nemají. Nicméně se zdá, že existuje něco, co možná (a dokonce) nemálo našich věřících s emauzskými učedníky spojuje: je to jakési zklamání, duchovní únava a rozčarování z kdysi nastoupené cesty učednictví. Jako by došli k závěru, že duchovní život, to, co se označuje slovem následování Ježíše, nemá cenu; že místo radosti a obohacení to spíše jen zdržuje a komplikuje život, již tak hodně složitý. A kde vlastně ten Ježíš je? Zdá se mrtvý, nepřítomný, nebo aspoň

**DOC. DR. LUDVÍK
DŘÍMÁL, TH.D.**

Studoval postgraduálně na Papežské salesiánské univerzitě v Římě. Po habilitaci a jmenování docentem přednáší katechetiku a náboženskou pedagogiku na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.